

Chociaż możliwość realizacji praw obywatelskich w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nie jest uwarunkowana posiadaniem miejsca zamieszkania, znajdowanie się w sytuacji bezdomności może powodować trudności w korzystaniu z praw wyborczych. Problem ten zdają się potwierdzać sygnały z Rzecznika Praw Obywatelskich, który w 2014 i 2018 roku zgłaszał trudności administracyjne, dotyczące rejestracji osób bezdomnych jako wyborców. Jednakże, zgodnie z hipotezą przedstawioną w tym projekcie, osoby znajdujące się w sytuacji bezdomności mogą napotkać inne bariery, ograniczające ich dostęp do niektórych z ich praw obywatelskich, co związane może być również ze społecznym postrzeganiem ich sytuacji życiowej.

W 2011 roku Polski tabloid "Fakt" w artykule opublikowanym w dniu wyborów parlamentarnych przedstawił "listę najbardziej bezczelnych sposobów na fałszerstwa wyborcze". Zgodnie z sugestią redakcji, „gdy wokół lokali wyborczych kręcą się bezdomni lub śmierzący alkoholem żebracy, warto mieć ich na oku, czy oby przypadkiem ktoś nie wręcza im kilku złotych w zamian za ich karty”. Także prawniczy portal internetowy Niezależna.pl zakwestionował zamiary stosunkowo dużej (według autora artykułu) liczby osób bezdomnych, które chciały głosować w lokalu wyborczym znajdującym się w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie podczas drugiej tury wyborów prezydenckich w 2015 r. Nawet nieliczne z takich przykładów pokazują, że wykluczenie społeczne osób znajdujących się w sytuacji bezdomności może również obejmować najbardziej podstawowe prawa każdego obywatela.

Projekt ma na celu kompleksową diagnozę warunków korzystania z praw wyborczych i innych praw obywatelskich przez osoby znajdujące się w sytuacji bezdomności. Oprócz analizy aktów prawnych związanych z tą kwestią, celem badania będzie również identyfikacja i opis czynników społeczno-ekonomicznych, które mogą wpływać na aktywność obywatelską osób bezdomnych, a także wynikające z tego konsekwencje .

Projekt będzie prowadzony poprzez triangulację metod i technik badawczych, takich jak: (1) analiza istniejących aktów prawnych (ustaw i rozporządzeń) pod kątem warunków dostępu do korzystania z praw wyborczych przez osoby znajdujące się w sytuacji bezdomności; (2) analiza ilościowa i jakościowa wywiadów kwestionariuszowych (audytoryjnych) oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych przeprowadzonych z osobami w sytuacji bezdomności; (3) analiza jakościowa indywidualnych wywiadów przeprowadzonych ze specjalistami z zakresu prawa konstytucyjnego i wyborczego oraz przedstawicielami instytucji pomocowych dla osób bezdomnych.

Prawa obywatelskie i przysługujące jednostce można uznać za najwyższe wartości Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Takie stwierdzenie może być legitymowane przez jej preambułę. Uzasadnienie proponowanych badań oparte jest na wartościach konstytucyjnych, ponieważ jego przedmiotem jest kwestia ewentualnego ograniczenia podstawowych praw obywatelskich.

Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej określa naród jako wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na ich cechy. Zgodnie z artykułem 32, wszyscy obywatele mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, a dyskryminacja jakiegokolwiek osoby (i z jakiegokolwiek powodu) w życiu społecznym, gospodarczym lub politycznym jest niedozwolona. (co jest szczególnie ważne z punktu widzenia poruszonych kwestii). Wyniki badań mogą przyczynić się do refleksji na temat pozycji osób bezdomnych w społeczeństwie, a także mogą być inspiracją dla konkretnych działań z zakresu ustawodawstwa i edukacji obywatelskiej.